

VII–XVII A. LIETUVOS ARKLIAI (PAGAL PLAŠTAKŲ IR PĖDŲ KAULŲ OSTEOMETRINĘ ANALIZĘ)

Giedrė Piličiauskienė, Snieguolė Veličkaitė, Linas Daugnora

Lietuvos veterinarijos akademija, Anatomijos ir fiziologijos katedra, Tilžės g. 18, LT-47181 Kaunas; tel. 36 19 03; el. paštas: giedre.piliciauskiene@lva.lt; snieguole@lva.lt; daugnora@lva.lt

Santrauka. Pagal laidojimo paminkluose, pilyse, miestuose randamas arklių plaštakas ir pėdas galima pasakyti, kaip atrodė VII–XVII a. Lietuvos teritorijoje auginti arkliai.

Kernavės viršutiniame mieste iškastų XIII a. pab.–XIV a. arklių plaštakų kaulai buvo nuo 179 iki 227 mm ilgio (1 lentelė), pėdų kaulai – nuo 228,9 iki 271,8 mm ilgio (2 lentelė). Marvelės kapinyno žirgų plaštakų kaulai buvo 180–216 mm, pėdų kaulai – 218–253 mm ilgio. Vilniaus miesto XIV–XV a. I p. arklių plaštakos kaulai svyravo nuo 188 iki 229,9 mm, pėdos kaulai – tarp 225,1 ir 256,8 mm ilgio, tuo tarpu Vilniaus XV a. II p. –XVII a. arklių plaštakos buvo 200–250 mm, pėdos 226,8–291 mm ilgio.

Pagal santykinį plaštakų plotį ($SD*100/GL$) Kernavėje vyravo III tipo arkliai, Marvelės kapinyne didžiąją dalį sudarė III ir IV tipo žirgai (3 lentelė; 4 pav.). XIV–XV a. I p. Vilniaus miesto medžiagoje pasitaikė I–III tipo, XV a. II p.–XVII a. Vilniuje – III ir IV tipo arklių. Pagal santykinį pėdų plotį visuose paminkluose vyravo II ir III tipo arkliai (4 lentelė; 5 pav.).

Lietuvos VII–XVII a. arklių ūgis svyruoja nuo 112 iki 160 cm. Dauguma arklių buvo 120–128 cm ūgio. Aukštesni, vidutiniškai 128–136 cm, buvo Kriemalos kapinyno žirgai (5 lentelė; 2, 3 pav.).

Lietuvos arklių plaštakų ir pėdų kaulai buvo santykinai storesni nei arklių iš Latvijos ir plonesni negu arklių iš Senosios Rusijos miestų. Lietuvos arkliai buvo žemesni nei jų gentainiai iš Latvijos Dauguvos baseino, Lenkijos, Rusijos. Panašiausi į mūsų arklius buvo ŠV Latvijoje, Lielupės baseine gyvenę arkliai.

Raktažodžiai: arklys, plaštakos kaulai, pėdos kaulai, Lietuva, VII–XVII a.